

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 413/2013-125

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. júna 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza (sudca spravodajca) o sťažnosti DRUDOP, stavebné a opravárenské družstvo, Bajkalská 31, Bratislava, zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Vojáčkovou, Ovručská 9, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s namietaným porušením čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 z 25. apríla 2012, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti DRUDOP, stavebné a opravárenské družstvo, n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. júla 2012 doručená sťažnosť DRUDOP, stavebné a opravárenské družstvo, Bajkalská 31, Bratislava (ďalej len „sťažovateľ“, v citáciách aj „sťažovateľka“), zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Vojáčkovou, Ovručská 9, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s namietaným porušením čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 z 25. apríla 2012.

Napadnutým uznesením bolo v právnej veci sťažovateľa ako žalobcu o určenie neexistencie záložného práva proti Allianz – Slovenská poisťovňa, a. s., Dostojevského rad 4, Bratislava (ďalej len „žalovaná v 1. rade“), a obchodnej spoločnosti SBK INVEST, a. s., Rajská 2336/3, Bratislava (ďalej len „žalovaná v 2. rade“), rozhodnuté o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 15 Co 143/2009 z 27. januára 2010 a proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 11 C 88/2003 z 8. októbra 2008 tak, že rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu boli zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

Zo sťažnosti, z jej príloh, napadnutého uznesenia a príslušného spisového materiálu vyplýva, že návrhom podaným okresnému súdu 31. júla 2003 sa sťažovateľ domáhal pôvodne proti žalovanej v 1. rade určenia neplatnosti záložnej zmluvy, ktorú uzatvorili

2. apríla 1992 sťažovateľ ako záložca a žalovaná v 1. rade ako záložný veriteľ (ďalej len „záložná zmluva“). Predmetná záložná zmluva bola uzatvorená na zabezpečenie záväzku, ktorý vznikol zo zmluvy o úvere č. 67/1992 z 2. apríla 1992 uzatvorenej medzi Slovenskou poisťovňou, a. s., a obchodnou spoločnosťou Slovakia– CAR– Prna, spol. s r. o., Bratislava. Predmet záložného práva (záloh) bol v záložnej zmluve označený ako prevádzkové objekty, pomocné stavby a pozemok parc. č. 15337/1 a č. 15339/1, presná špecifikácia podľa znaleckého posudku č. 218/160/91 vypracovaného [REDAKOVANÉ]. Táto zmluva bola zaregistrovaná 23. júna 1992 bývalým Štátnym notárstvom Bratislava II pod č. R III 178/92. Svoje tvrdenie o neplatnosti záložnej zmluvy sťažovateľ odôvodňoval tým, že zmluva je neurčitá a nejasná vzhľadom na to, že predmet zálohu je identifikovaný bez súpisných či popisných čísel a pod.

Na návrh sťažovateľa z 5. mája 2006 okresný súd uznesením sp. zn. 11 C 88/2003 zo 16. apríla 2007 pripustil prístupenie obchodnej spoločnosti REAL – Consulting spol. s r. o., Trnavská cesta 82, Bratislava (právnej predchodkyne žalovanej v 2. rade), do konania na strane žalovanej a tiež zmenu návrhu na určenie, že nehnuteľnosti (stavba súp. č. 717 na parc. č. 15337/6, stavba súp. č. 717 na parc. 15337/7, stavba súp. č. 717 na parc. 15337/9, stavba súp. č. 717 na parc. 15337/10, stavba súp. č. 719 na parc. 15339/5, stavba súp. č. 719 na parc. 15339/6, stavba súp. č. 719 na parc. 15339/7, stavba súp. č. 719 na parc. 15339/9, zapísané na [REDAKOVANÉ], okres [REDAKOVANÉ] obec [REDAKOVANÉ] katastrálne územie [REDAKOVANÉ]) nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovanej v 2. rade podľa záložnej zmluvy z 2. apríla 1992, zmluvy o postúpení pohľadávky z 31. októbra 2000 a zmluvy o postúpení pohľadávky z 19. júna 2002 a záložné právo tu nie je a že nehnuteľnosti (stavby súp. č. 717 na parc. č. 15337/6, stavba súp. č. 717 na parc. 15337/7, stavba súp. č. 717 na parc. 15337/9, stavba súp. č. 717 na parc. 15337/10, stavba súp. č. 719 na parc. 15339/5, stavba súp. č. 719 na parc. 15339/6, stavba súp. č. 719 na parc. 15339/7, stavba súp. č. 719 na parc. 15339/9, zapísané na [REDAKOVANÉ], okres [REDAKOVANÉ], obec [REDAKOVANÉ] katastrálne územie [REDAKOVANÉ]) nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovanej v 1. rade podľa záložnej zmluvy z 2. apríla 1992 a záložné právo tu nie je.

Okresný súd sa v rozsudku sp. zn. 11 C 88/2003 z 8. októbra 2008 stotožnil s právnou argumentáciou sťažovateľa a určil, že ním špecifikované nehnuteľnosti zapísané na [REDAKOVANÉ] v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovaných. Okresný súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že ako predbežnú otázku najprv posudzoval platnosť záložnej zmluvy uzavretej 2. apríla 1992 a dospel k záveru, že *„záložná zmluva uzavretá medzi navrhovateľom a odporcom v 1. rade je nedostatočne určitá v predmete záložného práva (záloh), nakoľko absentuje označenie stavieb tak, aby nedošlo k ich zameniteľnosti. Podľa názoru súdu nepostačuje len označenie, že ide o prevádzkové objekty a pomocné stavby bez ďalšej špecifikácie obsahujúcej označenie nehnuteľností podľa katastrálnych území a súpisných čísel evidovaných v katastri nehnuteľností.“*

Právna predchodkyňa žalovanej v 2. rade podala proti rozsudku okresného súdu odvolanie. Súčasne oznámila, že zmluvou o postúpení pohľadávky z 28. októbra 2008 postúpila žalovanej v 2. rade svoju pohľadávku voči dlžníkovi Slovakia – CAR – Prna, spol. s r. o., ktorá vznikla žalovanej v 1. rade poskytnutím úveru v sume 20 000 000 Kčs tomuto dlžníkovi na základe zmluvy o úvere č. 67/1992 z 2. apríla 1992. Okresný súd zámenu účastníka konania na strane žalovanej v 2. rade pripustil uznesením z 26. novembra 2008.

Krajský súd o odvolaní právnej predchodkyne žalovanej v 2. rade rozhodol rozsudkom sp. zn. 15 Co 143/2009 z 27. januára 2010 tak, že odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu vo veci samej z 8. októbra 2008 potvrdil, pričom sa stotožnil s odôvodnením prvostupňového rozsudku.

Na podnet žalovanej v 2. rade podal generálny prokurátor proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 11 C 88/2003 z 8. októbra 2008 a proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 15 Co 143/2009 z 27. januára 2010 mimoriadne dovolanie. Napadnuté rozhodnutia žiadal generálny prokurátor zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Generálny prokurátor vyjadril názor, že súdy správne nezohľadnili právnu úpravu § 1 a § 3

Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), § 35 ods. 2, § 40 ods. 1 a § 151b ods. 1, 2, 4 a 6 Občianskeho zákonníka (v znení do 31. decembra 1992) ani § 455 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Podľa generálneho prokurátora vo veci konajúce súdy vec nesprávne právne posúdili, pokiaľ v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyhodnotili záložnú zmluvu ako neplatnú pre jej neurčitosť v časti vymedzenia predmetu zálohu. Záloh v záložnej zmluve z 2. apríla 1992 je podľa názoru generálneho prokurátora vymedzený nezameniteľným spôsobom.

Sťažovateľ vo svojom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu žiadal, aby ho dovolací súd ako nedôvodné zamietol. Uviedol, že podnet na mimoriadne dovolanie podala neoprávnená osoba, ktorá nie je účastníkom konania, pretože nedošlo k platnému postúpeniu pohľadávky zmluvou z 28. októbra 2008 z obchodnej spoločnosti Real Consulting, s. r. o. (veriteľa), na žalovanú v 2. rade (nástupcu veriteľa), pretože dlžník postúpenej pohľadávky z úverovej zmluvy Slovakia – CAR – Prna, spol. s r. o., Bratislava, bol *ex offico* vymazaný z obchodného registra 9. januára 2007 bez právneho nástupcu a pohľadávka tak zanikla. Registrácia záložnej zmluvy štátnym notárstvom nebráni súdu, aby sa zaoberal otázkou jej platnosti.

K názoru žalovaných (uvedených v ich vyjadreniach k mimoriadnemu dovolaniu) uviedol, že *«v predmetnej veci sa (v súvislosti s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Obo 11/2003 z 30. apríla 2003) o prekážku rozhodnutej veci nejedná, lebo nejde o totožnú vec /„doteraz je právoplatne rozhodnuté o neplatnosti záložnej zmluvy v časti týkajúcej sa pozemkov a nie o neexistencii záložného práva (rozsudok sp. zn. 11 C 88/2003), nie však o platnosti záložnej zmluvy“/. Navyše nie je zachovaná ani totožnosť účastníkov konania.»*.

Najvyšší súd v úvodnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia z 25. apríla 2012 konštatoval, že boli splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e OSP, vec preskúmal v zmysle § 243a ods. 3 OSP bez nariadenia dovolacieho pojednávania a dospel k záveru, že dovolanie je opodstatnené. Rozsudok okresného súdu ako súdu prvého

stupňa z 8. októbra 2008 a rozsudok krajského súdu ako odvolacieho súdu z 27. januára 2010 preto najvyšší súd ako dovolací súd zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Sťažovateľ namieta, že mimoriadnym dovolaním bol napadnutý právoplatný a vykonateľný rozsudok zo strany generálneho prokurátora, čo samo osebe predstavuje zásah do princípu právnej istoty [porov. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci sťažnosti Stere a ostatní proti Rumunsku z 23. 2. 2006].

V tejto súvislosti sťažovateľ zdôrazňuje, že *„opodstatnenosť použitia mimoriadneho opravného prostriedku, s cieľom dosiahnuť zrušenie právoplatného a vykonateľného súdneho rozhodnutia, ergo prípustnosť excesu vo vzťahu k princípu právnej istoty, môže byť akceptovaná len v prípadoch, kedy v priebehu súdneho konania došlo k závažným procesným pochybeniam konajúcich súdov, teda k vadám súdneho procesu... nie v prípadoch odlišného hodnotenia skutkového stavu a odlišných skutkových názorov tretích subjektov oproti skutkovému vyhodnoteniu sporu, vyslovenému všeobecným súdom v rámci riadneho konania“*.

Sťažovateľ ďalej namieta arbitrárnosť právneho záveru najvyššieho súdu. Tvrdí, že najvyšší súd v uznesení sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 z 25. apríla 2012 *«minimálne mal poukázať na už existujúce rozhodnutia všeobecných súdov v súvisiacich sporoch (kde sa opakovane riešila otázka legitímnej existencie záložného práva...; zaoberať sa zhodnými, resp. odlišnými právnymi názormi súdov na tú istú otázku (otázku existencie záložného práva k tangovaným nehnuteľnostiam) a na tomto základe mal NS SR zdôvodniť, prečo ich akceptuje alebo sa od nich v právnej veci sťažovateľa odkláňa. NS SR to ale neurobil, čoho konzekvenciou je eklatantná arbitrárnosť jeho rozhodnutia (spojená s „klasickým“ spochybnením princípu právnej istoty).»*.

Ďalšia skupina námietok sťažovateľa sa týka odôvodnenia napadnutého uznesenia, ktoré považuje za nezrozumiteľné a nepresvedčivé. Podľa sťažovateľa nemožno totiž z neho

zistiť, akými úvahami sa najvyšší súd riadil pri posudzovaní dôkazov, ktoré sú podkladom napadnutého uznesenia. V prvom rade ide o námietku, že najvyšší súd konštatoval splnenie podmienok prípustnosti mimoriadneho dovolania podľa § 243e OSP, pričom „*vôbec nereagoval ani na už existujúcu zásadne odlišnú a v zásade ustálenú judikatúru všeobecných súdov k prípustnosti mimoriadneho dovolania a ani neodôvodnil, prečo sa od nej zásadným spôsobom odklonil...*“. Sťažovateľ v tejto súvislosti uviedol, že „*NS SR konštantne judikuje, že dovolanie možno procesne prípustne odôvodniť len poukazom na nesprávne právne posúdenie veci - v intenciách § 241 ods. 2 písm. c) OSP. V rozhodovacej praxi NS SR ako dovolacieho súdu je totiž zhodne zastávaný názor, že (ani prípadné) nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov samo o sebe nie je procesnou vadou konania v zmysle § 237 písm. f) OSP, lebo (ani prípadným) nesprávnym právnym posúdením veci súd účastníkovi konania neznemožňuje realizáciu žiadneho jeho procesného oprávnenia (porovnaj rozhodnutia NS SR sp. zn. 1 Cdo 102/2004, 2 Cdo 282/2006, 3 Cdo 174/2005, 4 Cdo 165/2003). S takým obsahom dovolania by účastník pred NS SR právne korektne nemohol byť úspešný.*

Táto judikatúra NS SR platí v celom rozsahu i pre mimoriadne dovolanie (podávané GP SR), lebo § 241 ods. 2 písm. c) OSP (upravujúce režim prípustnosti dovolania) je obsahovo zhodný s ustanovením § 243f, ods. 1 písm. c) OSP (upravujúcim režim prípustnosti mimoriadneho dovolania).“.

Námietka sťažovateľa týkajúca sa nedostatočného odôvodnenia sa vzťahuje i na záver najvyššieho súdu o nedostatočných, a nie celkom jednoznačných výsledkoch dokazovania o tom, „*čo presne bolo predmetom zálohu v zmluve, uzatvorenej medzi sťažovateľom a vtedajšou Slovenskou poisťovňou a. s. dňa 02. 04. 1992... To je ale v spojitosti s hodnotením obsahu mimoriadneho dovolania GP SR z pozície NS SR chybné, nezákonné ba protiústavné konštatovanie.*“.

Z uvedených dôvodov považuje sťažovateľ právne závery najvyššieho súdu za extrémne nesúladne so skutkovými zisteniami vyplývajúcimi zo spisovej dokumentácie. V nadväznosti na namietané porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy

a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ namieta tiež porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Podľa jeho tvrdenia *«ide síce o zaujímavú zhodu, ale pre našu kauzu platí „matematicky presne“ všetko o „presune“ mimoriadneho dovolania GP SR (podaním č. VI/2/ Pz 348/10-8 z 16. 09. 2010) zo senátu NS SR „5 C“ do senátu „7 C“, vytvoreného od 01. 10. 2010 Opatrením predsedu NS SR č. Spr. 101/2010 z 30. 09. 2010, čo objasnil brilantne investigatívny a dokonale argumentovaný Nález ÚS SR č. IV. ÚS 116/2011 z 09. 06. 2011».*

Podľa názoru sťažovateľa *„medzi napadnutým postupom Najvyššieho súdu SR, teda medzi rozhodnutím vedúcim k právnej neistote, rozhodnutím arbitrárnym, rozhodnutím, ktoré sa použitou argumentáciou prieči zákonnému vymedzeniu inštitútu mimoriadneho dovolania a rozhodnutím nezákonného senátu NS SR na strane jednej a porušenými základnými právami sťažovateľa na strane druhej existuje priama príčinná súvislosť. Postupom porušovateľa (NS SR) osobitne došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci v spravodlivom súdnom konaní - v konaní pred zákonným sudcom. Porušovateľ svojím postupom konkrétne - dokonca vedome a zámerne - nabúral premisu postulátov súdnej ochrany a spravodlivého procesu a: odňal sťažovateľovi zákonného sudcu (zákonne kreovaný senát).“.*

Podľa sťažovateľa napadnuté uznesenie najvyššieho súdu svojím „otvorením“ už právne korektne vyriešenej otázky sekundárne vedie aj k porušeniu jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva pokojne užívať majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“). V tejto súvislosti argumentuje tým, že *„po skončení série procesov od r. 2003 už zasa sťažovateľ nemôže právne relevantným spôsobom využívať všetky oprávnenia vlastníka nehnuteľností, osobitne nemôže s nehnuteľnosťami právne relevantným spôsobom voľne disponovať“.*

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa - DRUDOP, stavebné a opravárenské družstvo... priznané čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 46 ods. 1 v spojení s ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. 04. 2012 v konaní vedenom pod sp. zn.: č. 5 M Cdo 16/2010.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn.: č. 5 M Cdo 16/2010 zo dňa 25. 04. 2012 a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3. Najvyšší súd SR je povinný uhradiť sťažovateľovi - DRUDOP, stavebné a opravárenské družstvo... trovy konania, tak ako budú vyčíslené v písomnom vyhotovení nálezu do troch dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu...“

Sťažovateľ doplnil svoju sťažnosť podaním z 20. septembra 2013 (doručeným ústavnému súdu 24. septembra 2013) „o doklady potvrdzujúce namietaný nedostatok mimoriadneho dovolania aj rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR“. V dopĺňujúcom podaní okrem iného uviedol:

„Dovoľujeme si poukázať na konanie č. X-58/04-CZI, v rámci ktorého správa katastra [REDAKOVANÉ] na základe rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 S 304/04-11 začala vo veci ďalšie konanie. V rámci tohto konania listom č. X-58/04-CZI zo dňa 28. 03. 2007... správa katastra v priebehu správneho konania oznámila účastníkom (žalobcovi a žalovanému v 2. rade) svoje stanovisko vo veci. Z tohto oznámenia vyplýva, že:

- správa katastra uznáva (konečne!) existenciu dvoch samostatných areálov na [REDAKOVANÉ] ulici v [REDAKOVANÉ] (na [REDAKOVANÉ] a na [REDAKOVANÉ]

- záložná zmluva sa týka len areálu na [REDAKOVANÉ] a z listu vlastníctva č. [REDAKOVANÉ] bude vymazaný zápis záložného práva na stavby súp. č. 719 ([REDAKOVANÉ]).

- účastníci konania dostali možnosť vyjadriť sa k tomuto oznámeniu do 15 dní od jeho doručenia.“

Skutočnosťami, ktoré sú uvedené v podaní sťažovateľa z 28. októbra 2013, sťažovateľ argumentačne podporil svoju sťažnosť o tvrdenie o porušení jeho vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam tým, že „obidva orgány (generálna prokuratúra a najvyšší súd, pozn.) v rozpore so skutkovým stavom doloženým v spise, rozšírili predmet spornej záložnej zmluvy aj na objekty areálu na [REDAKOVANÉ] na ktoré sa nikdy záložné právo nevzťahovalo, čo potvrdil aj odporca v 2. rade svojím vyjadrením zo dňa 17. 04. 2007 tak, ako sme dokladovali...“.

Ešte pred predbežným prerokovaním ústavný súd vyzval najvyšší súd, aby sa k sťažnosti vyjadril. Na výzvu ústavného súdu predseda najvyššieho súdu v prípise č. k. KP 4/2012-69 z 11. januára 2013 obsahujúcom vyjadrenie k sťažnosti uviedol najmä tieto skutočnosti:

«Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti uvádza, že rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky... sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 z 25. apríla 2012 došlo k porušeniu jej práva podľa článku 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 46 ods. 1, 4 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Sťažovateľka žiada Ústavný súd Slovenskej republiky..., aby rozhodol, že tieto jej práva boli porušené a aby zrušil uvedené uznesenie najvyššieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Toto porušenie má spočívať vo vytvorení stavu právnej neistoty, arbitrárnosti sťažnosťou napadnutého rozhodnutia v neexistencii legálneho dôvodu pre vyhovie mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora a vo vade kreovania senátu.

K porušeniu právnej istoty najvyšší súd uvádza:

Keďže dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno výnimočne (len v osobitne zákonom ustanovených prípadoch) napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, smeruje proti rozhodnutiu, ktoré už nadobudlo atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti, dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle ku stretu dvoch základných práv (resp. ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivé súdne konanie, ale tiež o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty, ktorý do určitej miery „obmedzuje“ právo na súdnu ochranu

podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené základné práva (m. m. II. ÚS 148/09). Najvyšší súd preto nemohol brať na zreteľ len sťažovateľom zdôrazňované právo na ústavný princíp právnej istoty podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu, ale musel dbať aj na to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a právom na spravodlivý súdny proces. Najvyšší súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol dať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo generálnym prokurátorom namietaný nedostatok správneho právneho posúdenia veci krajským súdom (ako aj okresným súdom) bol dovolacím súdom zistený...

Najvyšší súd tak vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu a tiež aj rozsudok súdu prvého stupňa spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, generálny prokurátor Slovenskej republiky dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p., pretože to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Skutkové a právne závery krajského súdu sú preto v danom prípade nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľ namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažnosťou napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, ktorému vytýka, že sa najvyšší súd vôbec nezaoberal odôvodnením prípustnosti mimoriadneho dovolania. Na tomto mieste treba zdôrazniť, že princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré jej zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ

môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným orgánom verejnej moci, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06)...

Z výroku sťažnosťou napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu vyplýva, že napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu sa konanie o nároku sťažovateľa neskončilo, lebo vec bola zrušená a vrátená súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Namietanie nesprávnosti a nezákonnosti rozhodnutia najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu nemôže byť samo osebe dôvodom na sťažovateľom tvrdené porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Najvyšší súd neodmietol sťažovateľovi poskytnutie súdnej ochrany, vecou sa zaoberal a rozhodol o nej. Sťažovateľ bude mať možnosť v ďalšom štádiu konania pred okresným súdom uplatniť ochranu označeného práva aj svoju argumentáciu týkajúcu skutkovej a právnej stránky predmetnej veci, z čoho vyplýva, že má ešte k dispozícii iný prostriedok ochrany tohto práva, ktorého porušenie namieta vo svojej sťažnosti. V danej veci sa súdne konanie nachádza v štádiu konania na okresnom súde, ktorý bude vo veci opätovne konať v súlade s názorom dovolacieho súdu.

K arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia najvyšší súd uvádza:

Predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, pričom jeho výklad a závery nie sú svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu...

Z obsahu napadnutého rozsudku vyplýva, že najvyšší súd sa námietkami generálneho prokurátora zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľ v tomto konaní dostal odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu...

Najvyšší súd trvá na tom, že dôvody sťažnosťou napadnutého rozhodnutia sú zrozumiteľné a dostatočne logické, vychádzajúce zo skutkových okolností prípadu a relevantných právnych noriem. Toto rozhodnutie nevykazuje znaky svojvôle, nevyhodnocuje nové dôkazy a právne závery, konštatuje nedostatočne zistený skutkový stav, k čomu najvyšší súd dospel na základe vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ktoré

ústavný súd nie je oprávnený ani povinný nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, IV. ÚS 110/03), pretože nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva.

Vychádzajúc z uvedeného možno uzavrieť, že niet žiadnej spojitosti medzi posudzovaným rozhodnutím najvyššieho súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

K časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa, v ktorej tvrdí, že jeho právo na nezávislý a nestranný súd a právo na zákonného sudcu bolo porušené postupom najvyššieho súdu, konkrétne tým, že došlo k zmene zákonného sudcu, resp. sudcov najvyššieho súdu prejednávajúcich vec vedenú pod sp. zn. 5 M Cdo 16/2010. K tejto časti ústavnej sťažnosti najvyšší súd uvádza nasledovné:

Uvedená vec bola 1. marca 2010 (správne 23. septembra 2010, pozn.) náhodným výberom a prostredníctvom technických a programových prostriedkov pridelená senátu 5C v zložení JUDr. Vladimír Magura (predseda senátu), JUDr. Soňa Mesiarkinová, JUDr. Helena Haukvitzová a JUDr. Marián Sluk (členovia senátu). Súčasne s pridelením veci sa určilo, že sudcom spravodajcom v tejto veci je JUDr. Marián Sluk. Opatrením predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2010 Spr 101/2010-17 bol v rámci občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu vytvorený nový senát 7C v zložení JUDr. Daniela Švecová (predsedníčka senátu), JUDr. Marián Sluk a JUDr. Oľga Trnková (členovia senátu). Článok II ods. 11 rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2010, č. Spr 1321/2009, stanovuje, že: „v prípade novovytvoreného senátu predsedu Najvyššieho súdu SR na návrh predsedu príslušného kolégia určí, ktoré konkrétne veci z existujúcich senátov prechádzajú do novovytvoreného senátu.“ V prípade novovytvoreného senátu 7C predseda najvyššieho súdu na návrh predsedníčky občianskoprávneho kolégia určil, že veci, ktoré boli sudcom nového senátu 7C pridelené v ich pôvodných senátoch, a neboli vybavené do 30. septembra 2010, vybaví títo sudcovia v senátoch, do ktorých boli začlenení od 1. októbra 2010. V opatrení predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2010 Spr 101/2010-17, je táto úprava zachytená v časti II. Občianskoprávne kolégium, v bode 10, ktorým sa zmenil rozvrh práce najvyššieho súdu tak, že v poznámke na strane 26 sa doplnil ôsmy až desiaty bod... Predseda

najvyššieho súdu takto rozhodol súlade s rozvrhom práce najvyššieho súdu a tiež v zmysle zásady rýchlosti a hospodárnosti súdneho konania, pretože sudcovia zaradení do nového senátu 7C mali veci, ktoré im boli pridelené v pôvodných senátoch už naštudované a bolo by v rozpore s touto zásadou prideliť veci inému sudcovi spravodajcovi na nové naštudovanie veci...

Na základe pridelenia veci náhodným výberom a prostredníctvom technických a programových prostriedkov sa sudca JUDr. Marián Sluk stal zákonným sudcom vo veci vedenej pod sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 a zúčastňuje sa na prejednávaní veci aj naďalej. Nemôžeme teda súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že došlo k zmene zákonného sudcu a že postupom najvyššieho súdu bolo porušené jej právo na zákonného sudcu.

V súvislosti s touto námietkou sťažovateľ poukazuje na rozhodnutie ústavného súdu č. IV ÚS 116/2011. Najvyšší súd dáva do pozornosti uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 308/2011, ktoré v súvislosti s rovnakou zmenou rozvrhu práce vykonanou predsedom súdu vyslovil, že k porušeniu základného práva na zákonného sudcu nedošlo. V tomto smere teda rozhodovanie na ústavnom súde stále nie je jednotné a ustálené, čo neprispieva k právnej istote.

Podľa § 6 zákona č. 38/1993 Z. z., ktorý upravuje zjednocovanie právnych názorov senátov, senát, ktorý v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou dospeje k právnemu názoru odchylnému od právneho názoru vyjadreného už v rozhodnutí niektorého zo senátov, predloží plénu Ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov. Plénum Ústavného súdu rozhodne o zjednotení odchylných právnych názorov uznesením. Senát je v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna Ústavného súdu.

Vzhľadom na spomenutú nejednotnosť rozhodovania /judikatúry/ ústavného súdu v tejto oblasti je žiaduce pretrvávajúcu nejednotnosť odstrániť - treba ústavnú judikatúru zjednotiť, k čomu slúži prostriedok zakotvený v zákone č. 38/1993 Z. z., t. j. navrhujem postupovať podľa § 6 tohto zákona upravujúceho zjednocovanie právnych názorov senátov ústavného súdu. Požiadavky princípu právnej istoty a zákona sú proti nejednotnosti v rozhodovaní ústavného súdu, ktorá môže byť odstránená iba prijatím stanoviska pléna ústavného súdu.

So závermi sťažovateľa uvedenými v jej ústavnej sťažnosti nemožno súhlasiť, preto navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky túto sťažnosť, ako neopodstatnenú odmietol...»

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa a uznesením sp. zn. IV. ÚS 413/2013 z 27. júna 2013 ju podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd prípisom z 11. marca 2014 vyzval najvyšší súd na prípadné doplnenie svojho vyjadrenia z 11. januára 2013. V reakcii na výzvu ústavného súdu predseda najvyššieho súdu v prípise doručenom 24. septembra 2013 vzniesol námietku predpojatosti proti všetkým sudcom IV. senátu ústavného súdu, t. j. sudkyňi Ľudmile Gajdošíkovej, sudcovi Jánovi Lubymu a sudcovi Ladislavovi Oroszovi.

O námietkach predpojatosti vznesených proti sudcom IV. senátu ústavného súdu rozhodoval v súlade s platným rozvrhom práce I. senát ústavného súdu, ktorý uzneseniami č. k. I. ÚS 592/2013-10 z 2. októbra 2013, č. k. I. ÚS 664/2013-28 zo 6. novembra 2013 a č. k. I. ÚS 698/2013-16 z 20. novembra 2013 rozhodol, že sudkyňa Ľudmila Gajdošíková, sudca Ján Luby a sudca Ladislav Orosz nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľa.

Po rozhodnutiach o námietkach predpojatosti ústavný súd opätovne vyzval najvyšší súd, aby sa vyjadril k sťažnosti po jej prijatí na ďalšie konanie. V reakcii na výzvu ústavného súdu podpredsedníčka najvyššieho súdu v prípise sp. zn. KP 4/2012 z 20. marca 2014 (ústavnému súdu doručenému 25. marca 2014) oznámila, že „*sa v celom rozsahu pridržiava svojho vyjadrenia zo dňa 11. januára 2013 číslo KP 4/2012-69, na ktorom nič nemení a ani ho nedoplňa...*“.

Ústavný súd predložil vyjadrenia najvyššieho súdu sťažovateľovi a vyzval ho na prípadné zaujatie stanoviska. Sťažovateľ 14. apríla 2014 prostredníctvom svojej právnej zástupkyne doručil stanovisko k vyjadreniam najvyššieho súdu, v ktorom sa okrem iného uvádza, že „v celom rozsahu zotrúva na obsahu svojej sťažnosti. Sťažovateľ má za to, že uviedol dostatočné dôvody, ktorými spochybňuje závery napadnutého rozhodnutia a postup porušovateľa pri kreovaní senátu, konajúceho vo veci.

Sťažovateľ trvá na tom, že vo veci rozhodoval nezákonný sudca. Nakoľko na NS SR vo veci rozhoduje senát, náhodným výberom sa prideluje vec senátu (nie menovite jednotlivému členovi senátu), preto je zákonným sudcom senát, ktorému vec pripadla. V prípade zmeny personálneho zloženia senátu vec stále zostáva v tomto senáte a referujúci sudca, ktorý bol preradený do iného senátu, naďalej pojednáva vec v pôvodnom senáte. Týmto postupom je zabezpečená náležitá kontinuita a hospodárnosť konania daná platnými právnymi predpismi. Pretože vec pripadla senátu 5C, aj po preradení referujúceho sudcu JUDr. M. Sluka do senátu 7C, vo veci mal rozhodnúť jednoznačne senát 5C.

Sťažovateľ trvá na tom, že NS SR ako dovolací súd v napadnutom uznesení v rozpore s obsahom spisu dospel k nesprávnym záverom, vedome prehliadol neurčitosť popisu objektov tvoriacich predmet znaleckého posudku, ktorý bol použitý k vymedzeniu zálohu v záložnej zmluve. Popis objektov len ich prevádzkovým využívaním v čase spracovania znaleckého posudku (chýbajú akékoľvek stavebne a priestorovo nemenné a jednoznačné popisné znaky) nezodpovedá požiadavkám určitosti vymedzenia založenej nehnuteľnosti tak ako to vyžadoval občiansky zákonník a predpisy katastra nehnuteľností platné v čase uzatvárania záložnej zmluvy (v apríli 1992). Prevádzkové využitie objektov areálu na [REDAKOVANÉ] sa od roku 1992 sa viackrát zmenilo, už dávno ich nemožno identifikovať podľa popisu v znaleckom posudku a preukázateľne nespĺňa náležitosti jednoznačného určenia zálohu z pohľadu tretích osôb. Napriek určitosti znaleckého posudku v tom, že sa vzťahuje výlučne na areál na [REDAKOVANÉ] a nikdy sa netýkal areálu na [REDAKOVANÉ] (čo uznal aj záložný veriteľ), rozhodol NS SR tak, že vyhlásil záložnú zmluvu za dostatočne určitú a rozšíril záložné právo aj na areál na [REDAKOVANÉ] (stavby súp. č. 719).

Sťažovateľ považuje za potrebné oboznámiť ústavný súd, že medzičasom došlo k premlčaniu záložného práva, ktoré má byť predmetom nového prerokúvania na súdoch prvého a druhého stupňa podľa rozhodnutia dovolacieho súdu. Sťažovateľ v konaní 24Cb/235/2013, vedenom na Okresnom súde Bratislava II. na návrh záložného veriteľa SBK INVEST a. s. Bratislava na určenie záložného práva k nehnuteľnostiam podľa záložnej zmluvy zo dňa 02. 04. 1992 už vzniesol námietku premlčania záložného práva, na ktorú súd musí prihliadať. Ak je totiž záložné právo premlčané nemožno v budúcnosti realizovať jeho výkon, a preto už v konaní, v ktorom má byť takéto záložné právo určené, je namieste k námietke premlčania prihliadať, nakoľko toto právo nadobudlo charakter naturálnej obligácie, ktorú nie je možné zo strany súdu priznať.

Samotná pohľadávka z úverovej zmluvy podlieha premlčaniu podľa ustanovenia § 408 Obchodného zákonníka, v zmysle ktorého, bez ohľadu na iné ustanovenia tohto zákona sa skončí premlčacia doba najneskôr po uplynutí 10 rokov odo dňa, keď začala po prvý raz plynúť. Maximálna dĺžka premlčacej doby je tak stanovená na desať rokov (§ 408 odsek 1 ObZ) a táto doba je záväzná. Z uvedeného teda vyplýva, že premlčacia doba u pohľadávky, vyplývajúcej z úverovej zmluvy zo dňa 02. 04. 1992, začala plynúť dňa 1. 1. 1997 a uplynula dňom 1. 1. 2007. Do 1. 1. 2007 záložný veriteľ nezačal s výkonom súdom priznanej pohľadávky a preto sa úverová pohľadávka uplynutím dňa 1. 1. 2007 premlčala. Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že záložné právo sa premlčalo okamihom premlčania samotnej pohľadávky z úverovej zmluvy (v 10 ročnej maximálnej premlčacej lehote musí byť právo nielen uplatnené na súde, ale musí byť v tejto lehote podaný aj návrh na jeho výkon (§ 408 ObZ), t. j. dňom 1. 1. 2007. Súd musí zohľadniť, že záložný veriteľ v premlčacej dobe do 1. 1. 2007 nezískal právoplatné a vykonateľné rozhodnutie súdu na výkon záložného práva a nezačal konanie o výkon záložného práva zo záložnej zmluvy, pričom pri posúdení premlčania práva záložného veriteľa, je potrebné vychádzať iba z Obchodného zákonníka [porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR z 28. 7. 2008 sp zn. 1 M Cdo 5/2008 a tiež uznesenie NS ČR zo 17.5.2005, sp. zn. 20 Cdo 2911/2004. Keďže zabezpečená pohľadávka je premlčaná, premlčané je aj predmetné záložné právo (§ 100 ods. 2 Obč. zák.)...“.

Podaním z 21. apríla 2014 sťažovateľ doplnil svoje vyjadrenie z 10. apríla 2014, v ktorom opätovne poukazuje na skutkové okolnosti už uvedené v jeho sťažnosti.

Dňa 29. júla 2013 bolo ústavnému súdu doručené podanie žalovanej v 2. rade z 25. júla 2013 označené ako „*Návrh na pripustenie vstupu vedľajšieho účastníka do konania pred Ústavným súdom*“. V úvode tohto podania žalovaná v 2. rade požiadala ústavný súd o vstup do konania v postavení vedľajšieho účastníka na strane najvyššieho súdu. Uviedla, že „*by rozhodnutím Ústavného súdu Slovenskej republiky mohli byť dotknuté aj práva našej spoločnosti...*“. O návrhu žalovanej v 2. rade na vstup do konania v postavení vedľajšieho účastníka ústavný súd rozhodol uznesením sp. zn. IV. ÚS 413/2013 z 23. júna 2015 tak, že ho odmietol. Ústavný súd však na argumentáciu žalovanej v 2. rade z 25. júla 2013 pri rozhodovaní o sťažnosti prihliadal.

Vzhľadom na to, že účastníci konania po predchádzajúcej výzve ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci a rozhodol o nej na neverejnom zasadnutí senátu. Ústavný súd poznamenáva, že medzičasom sudcovi Jánovi Lubymu skončilo funkčné obdobie sudcu ústavného súdu (4. júla 2014), a preto je na konanie a rozhodovanie o sťažnosti sťažovateľa podľa relevantného rozvrhu práce príslušný II. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

II.

Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ namieta, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

1. K namietanému porušeniu základného práva na zákonného sudcu

Ústavný súd sa v prvom rade zaoberal námietkou sťažovateľa, podľa ktorej uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 z 25. apríla 2012 vydaným v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 11 C 88/2003 z 8. októbra 2008 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 15 Co 143/2009 z 27. januára 2010 malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi.

Sťažovateľ primárne namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale v súvislosti s tým (ako to vyplýva z obsahu sťažnosti) namieta (mimo petitu) aj porušenie základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi garantovaného v čl. 48 ods. 1 ústavy: „... *tvrdíme, že touto našou ústavnou sťažnosťou napadnuté rozhodnutie NS SR č. 5 M Cdo 16/2010 z 25. 04. 2012 je poznačené aj vadou účasti nezákonného sudcu - je to v poradí štvrtý aspekt protiústavnosti uznesenia NS SR č. 5 M Cdo 16/2010 z 25. 04. 2012 – vo významnosti je však prvoradý*“ (sťažovateľ v sťažnosti v súvislosti s namietaným porušením základného práva na zákonného sudcu uvádza relevantné skutočnosti samostatne preukazujúce a odôvodňujúce jeho porušenie, pozn.). Z uvedeného dôvodu ústavný súd posudzoval namietané porušenie označených práv (čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 48 ods. 1 ústavy) v ich vzájomnej súvislosti, t. j. ako porušenie práva na súdnu ochranu a na spravodlivý proces porušením práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi.

Ústavný súd v súvislosti so základným právom garantovaným čl. 48 ods. 1 ústavy konštatuje, že tak z jeho judikatúry (napr. IV. ÚS 116/2011, IV. ÚS 345/09, III. ÚS 277/2010), ako aj judikatúry ESLP (napr. rozsudok vo veci *Buscarini c. San Marino* zo 4. 5. 2000) vyplýva, že základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi je integrálnou súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zároveň základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi nachádza spoločného menovateľa v ústavou požadovanej kvalite súdnej ochrany, ktorú zastrešuje práve čl. 46 ods. 1 ústavy formulujúci základné právo na súdnu ochranu.

Zo spisovej dokumentácie obsiahnutej v spise vedenom ústavným súdom pod sp. zn. IV. ÚS 413/2013 vyplýva, že vec vedená najvyšším súdom pod sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 bola 1. marca 2010 v súlade s rozvrhom práce najvyššieho súdu na rok 2010 sp. zn. Spr 1321/2009 náhodným výberom a prostredníctvom technických a programových prostriedkov pridelená senátu 5C v zložení JUDr. Vladimír Magura (predseda senátu), JUDr. Soňa Mesiariková, JUDr. Helena Haukvitzová a JUDr. Marián Sluk (členovia senátu) a s pridelením veci sa súčasne určilo, že sudcom spravodajcom v tejto veci je JUDr. Marián Sluk.

Následne bol opatrením predsedu najvyššieho súdu č. k. Spr 101/2010-17 z 30. septembra 2010 v rámci občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu vytvorený nový senát 7C v zložení JUDr. Daniela Švecová (predsedníčka senátu), JUDr. Marián Sluk a JUDr. Oľga Trnková (členovia senátu). V nadväznosti na to predseda najvyššieho súdu (obdobne ako vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. IV. ÚS 116/2011) na návrh predsedníčky občianskoprávneho kolégia v súlade s čl. II ods. 1 rozvrhu práce na rok 2010 vo vzťahu k novovytvorenému senátu 7C určil, že veci, ktoré boli sudcom nového senátu 7C pridelené v ich pôvodných senátoch a neboli vybavené do 30. septembra 2010, vybaví títo sudcovia v senátoch, do ktorých boli začlenení od 1. októbra 2010. Na tomto základe o veci sťažovateľa (vedenej pod sp. zn. 5 M Cdo 16/2010) rozhodol napadnutým uznesením nový senát 7C v už uvedenom zložení.

Z uvedeného vyplýva, že vo vzťahu k veci vedenej najvyšším súdom pod sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 (a preskúmvanej ústavným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 413/2013) najvyšší súd, resp. jeho predseda, uplatnil v zásade analogický postup ako vo veci vedenej pod sp. zn. 2 Cdo 47/2010, ktorý následne napadla na ústavnom súde sťažnosťou sťažovateľka [REDACTED], o ktorej ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. IV. ÚS 116/2011 z 9. júna 2011. Za týchto okolností bol vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy predmetom rozhodovania ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 413/2013 vo svojej podstate rovnaký právny problém, o akom už ústavný súd rozhodoval vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 116/2011.

Ústavný súd v súvislosti s preskúmvaním príslušnej časti sťažnosti sťažovateľa z vlastnej rozhodovacej činnosti zistil, že vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 308/2011 vo vzťahu k tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu 1 Cdo 103/2008 z 20. decembra 2010, akceptoval sťažovateľkou namietanú zmenu v zložení príslušného senátu najvyššieho súdu a svoj právny názor koncentrovane vyjadril takto: *„Z hľadiska podstaty a obsahu základného práva na zákonného sudcu garantovaného čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je akceptovateľné a udržateľné také prerozdelenie už pridelenej veci, t. j. veci už skôr pridelenej tak sudcovi spravodajcovi a súčasne aj ostatným členom senátu všeobecného súdu ako zákonným sudcom, podľa ktorého bude vec pridelená novému senátu toho istého všeobecného súdu, ktorého členom je sudca, ktorému bola vec pôvodne pridelená ako sudcovi spravodajcovi, avšak ostatní členovia nového senátu sa zmenili, a to iným spôsobom než náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom.“*

V konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľa bola podľa názoru bývalého IV. senátu ústavného súdu z hľadiska prípadného vyslovenia porušenia ním označeného základného práva podstatná odpoveď na otázku, či je z hľadiska obsahu základného práva na zákonného sudcu akceptovateľné a udržateľné, ak na základe zmeny rozvrhu práce najvyššieho súdu dôjde k prerozdeleniu už skôr pridelených vecí, a to tak, že o veci pôvodne pridelenej inému

senátu (ďalej aj „pôvodný senát“) bude príslušný rozhodnúť novovytvorený senát, ktorého členom je síce sudca spravodajca, ktorý bol členom pôvodného senátu, nie však ostatní členovia pôvodného senátu, pričom ostatní členovia novovytvoreného senátu neboli vybraní náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov.

Zistenie, že o v zásade identických veciach rozhodujú senáty ústavného súdu rozdielne, viedlo bývalý IV. senát ústavného súdu k uplatneniu postupu podľa § 6 zákona o ústavnom súde, v rámci ktorého bývalý IV. senát ústavného súdu predložil kľúčové právne názory I. a IV. senátu ústavného súdu vyslovené v ich doterajších rozhodnutiach (sp. zn. I. ÚS 308/2011 z 24. augusta 2011 a sp. zn. IV. ÚS 116/2011 z 9. júna 2011) týkajúce sa interpretácie a aplikácie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy na posúdenie plénu ústavného súdu na účely zjednotenia právnych názorov.

Plénum ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov na neverejnom zasadnutí 18. marca 2015 prerokovalo a prijalo toto stanovisko:

„Z hľadiska podstaty a obsahu základného práva na zákonného sudcu garantovaného čl. 48 ods. 1 ústavy je akceptovateľné a udržateľné také prerozdelenie už pridelenej veci, t. j. veci už skôr pridelenej tak sudcovi spravodajcovi a súčasne aj ostatným členom senátu všeobecného súdu ako zákonným sudcom, podľa ktorého bude vec pridelená novému senátu toho istého všeobecného súdu, ktorého členom je sudca, ktorému vec bola pôvodne pridelená ako sudcovi spravodajcovi, avšak ostatní členovia nového senátu sa zmenili v súlade s rozvrhom práce príslušného všeobecného súdu.“ (ďalej len „zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu“).

Keďže podľa § 6 zákona o ústavnom súde je senát v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna ústavného súdu o zjednotení odchylných právnych názorov, II. senát ústavného súdu príslušný na konanie aplikoval právne závery vyslovené v zjednocujúcom stanovisku pléna ústavného súdu aj na vec sťažovateľa posudzovanej v tomto konaní.

V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že spôsob prideľovania vecí podľa predmetu konania jednotlivým senátom, samosudcom, súdnym úradníkom a notárom je vykonávaný v zmysle § 50 a § 51 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“; v ďalšom texte aj „zákon č. 757/2004 Z. z.“, pozn.) v súlade s rozvrhom práce príslušného súdu vydaným podľa § 52 zákona o súdoch. V nadväznosti na ústavnú a zákonnú úpravu upravuje právo na zákonného sudcu aj rokovací poriadok najvyššieho súdu (sp. zn. PLs 1/06), podľa ktorého (čl. 38 ods. 1) zákonným sudcom na najvyššom súde je sudca, „ktorý vykonáva funkciu sudcu a je určený rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci“ (čl. 38 ods. 1 rokovacieho poriadku najvyššieho súdu). Podľa čl. 38 ods. 2 rokovacieho poriadku najvyššieho súdu „v rámci senátu, ktorý má podľa rozvrhu práce určitú vec prejednať a rozhodnúť, je zákonným sudcom každý člen tohto senátu“. Podľa čl. 38 ods. 3 rokovacieho poriadku najvyššieho súdu „namiesto sudcu, ktorý bol v určitej veci pôvodne zákonným sudcom, ale vyskytla sa u neho skutočnosť, ktorá podľa osobitného predpisu alebo rozvrhu práce vylučuje možnosť prejednania a rozhodnutia veci týmto sudcom, je zákonným sudcom sudca určený v súlade s ustanoveniami rozvrhu práce, ktoré upravujú postup v prípade výskytu takej skutočnosti“. Podľa čl. 38 ods. 4 rokovacieho poriadku najvyššieho súdu „zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade s rozvrhom práce“.

Po oboznámení sa s príslušnými ustanoveniami rozvrhu práce najvyššieho súdu (v relevantnom znení) a opatrením predsedu najvyššieho súdu zo 14. decembra 2009 pod sp. zn. Spr 1321/2009 ústavný súd (rešpektujúc zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu) konštatuje, že postupom najvyššieho súdu pri pridelení dovolania vo veci sťažovateľa nemohlo dôjsť a ani nedošlo k porušeniu sťažovateľom označeného zákonného práva na zákonného sudcu, a preto v tejto časti sťažnosti nevyhoviel.

2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 z 25. apríla 2012

Sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru predovšetkým z dôvodu, že v napadnutom uznesení najvyššieho súdu nie je riadne odôvodnené splnenie podmienok konania o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora, pričom tvrdí, že najvyšší súd zrušením oboch rozsudkov nižších súdov ústavne neakceptovateľným spôsobom zasiahol do princípu právnej istoty.

Článok 46 ods. 1 ústavy zaručuje každému právo domáhať sa ochrany svojho práva zákonom ustanoveným postupom pred súdom alebo iným orgánom. Ústavný súd však vo svojej konštantnej judikatúre zdôrazňuje, že obsahom tohto práva je právo účastníka, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa platnej a účinnej právnej normy, ktorá má základ v právnom poriadku Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 77/02). Právnymi prostriedkami na presadenie požiadavky ústavnosti a zákonnosti v súdnom konaní sú okrem iného opravné prostriedky, pričom čl. 46 ods. 1 ústavy garantuje ochranu aj právu na opravný prostriedok (napr. I. ÚS 53/96), a to vrátane tých opravných prostriedkov, ktoré možno uplatniť až proti právoplatným rozhodnutiam (teda tzv. mimoriadnych opravných prostriedkov), medzi ktoré sa zaraďuje i mimoriadne dovolanie upravené v Občianskom súdnom poriadku (m. m. I. ÚS 178/08).

Na druhej strane však ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 43/95 označil inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí za jeden zo základných prvkov právneho štátu a za zákonný výraz naplnenia jeho požiadaviek. Súčasne ústavný súd obmedzil prípustnosť zásahov do právoplatných rozhodnutí len na základe zákona a z dôvodov, ktoré sú významnejšie ako je záujem štátu na právnej istote a stabilite súdnych rozhodnutí. V rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 38/99 ústavný súd na tomto názore zotrval a doplnil, že právnou

istotu vytvorenú nezmeniteľnosťou súdnych rozhodnutí treba považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu. To samo osebe nevyklučuje existenciu mimoriadnych opravných prostriedkov, ktorými možno napadnúť aj právoplatné rozhodnutie všeobecného súdu a na základe ktorého môže dôjsť k zmene alebo zrušeniu takéhoto rozhodnutia. Práve naopak, jednostranná preferencia záujmu na nezmeniteľnosti a záväznosti súdneho rozhodnutia by mohla mať veľmi významné negatívne dôsledky. Vo veľkej miere by sa totiž oslabila dôvera vo vecnú správnosť a spravodlivosť rozhodovania súdov (porov. § 1 OSP). Je však úlohou zákonodarcu vymedziť rozsah rozhodnutí napadnuteľných mimoriadnymi opravnými prostriedkami a dôvody ich napadnutia, ktoré sa musia obmedziť iba na najzávažnejšie pochybenia v procese alebo v rozhodnutí (porov. PL. ÚS 57/99).

V nadväznosti na uvedené je nezastupiteľnou úlohou zákonodarcu (vychádzajúc z čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy) vyvážiť a zabezpečiť praktický „súzvuk“ viacerých ústavou garantovaných práv, ktoré možno vyvodiť z ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy, a to práva na rozhodovanie podľa relevantnej právnej normy na jednej strane a práva na právnu istotu založenú síce (objektívne) nesprávnym, ale predsa právoplatným súdnym rozhodnutím. K najväčšiemu napätiu medzi týmito požiadavkami dochádza v dôsledku toho, že mimoriadne opravné prostriedky sú založené na tzv. kasačnom princípe. Dôsledkom kasácie je totiž na jednej strane zrušenie už raz právoplatného rozhodnutia, teda odstránenie vytvoreného stavu právnej istoty, avšak bez toho, aby bol súčasne (bezprostredne) nahradený stavom novej právnej istoty v podobe nového (konečného a právoplatného) súdneho rozhodnutia. Z ústavnej požiadavky zabezpečenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy tak pre zákonodarcu vyplýva pozitívny záväzok, aby v prípade, že zavedie tzv. kasačný systém pri rozhodovaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch, zabezpečil efektívny vplyv kasačného rozhodnutia na ďalšie konanie tak, aby mohlo čo najrýchlejšie smerovať k odstráneniu obnoveného stavu právnej neistoty takým spôsobom, aby už nebol potrebný opätovný zásah vyššieho súdu na základe ďalšieho mimoriadneho opravného prostriedku. Prostriedkami takého efektívneho vplyvu je najmä záväznosť vyslovených právnych názorov v kasačnom rozhodnutí pre súdy, ktoré majú o veci znova alebo ďalej konať.

Úloha vyvažovať záujem na správnosti (ústavnosti a zákonnosti) súdnych rozhodnutí a nastoľovaní a zachovávaní právnej istoty zhmotnenej do právoplatných súdnych rozhodnutí patrí primárne zákonodarcovi (m. m. PL. ÚS 43/95), ktorý reguluje procesné následky vyhovenia mimoriadnemu opravnému prostriedku. Úlohou súdov, ktoré sú pri rozhodovaní v zmysle čl. 144 ods. 1 ústavy viazané zákonom, je pohybovať sa v tomto zákonnom rámci, a tým zabezpečovať právo účastníkov na súdnu ochranu „postupom ustanoveným zákonom“ v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. Požiadavky vyslovené v citovanej judikatúre ústavného súdu boli síce adresované v prvom rade zákonodarcovi, no podľa názoru ústavného súdu sú použiteľné a záväzné i pre všeobecný súd aplikujúci zákonné ustanovenia o mimoriadnom opravnom prostriedku. Všeobecný súd je tak povinný vykladať ustanovenia týkajúce sa mimoriadnych opravných prostriedkov práve v duchu toho, čo vyjadruje „mimoriadnosť“ opravných prostriedkov, t. j. usilovať o rovnováhu medzi právnou istotou nastolenou (napadnutým) právoplatným rozhodnutím a záujmom účastníkov a v neposlednom rade aj spoločnosti na správnosti súdnych rozhodnutí a zabezpečení ochrany ústavou garantovaných práv účastníkov v konaní, ktoré vydaniu rozhodnutia predchádza.

Táto požiadavka vedie k záveru, že ustanovenia o prípustnosti a dôvodnosti mimoriadneho opravného prostriedku by sa mali vykladať v zásade vždy „reštriktívne“. Uprednostňovanie reštriktívneho výkladu by totiž znamenalo priznať „v pochybnostiach“ o výklade vždy prednosť zachovaniu právnej istoty v podobe právoplatného rozhodnutia na úkor jeho správnosti (najmä zákonnosti), hoci z už podaného výkladu vyplýva, že zmyslom úpravy mimoriadnych opravných prostriedkov je práve vyrovnanie týchto ústavných požiadaviek, ktoré vyplývajú z čl. 46 ods. 1 ústavy. Úlohou všeobecného súdu je však pri výklade jednotlivých právnych noriem upravujúcich prípustnosť a dôvodnosť mimoriadneho opravného prostriedku (ako napokon pri výklade všetkých právnych noriem) vykladať ich vždy s ohľadom na účel (telos), ktorému majú podľa prejavenej a poznateľnej vôle zákonodarcu slúžiť, a v súlade so systematikou zákonodarcom vymedzených dôvodov mimoriadneho opravného prostriedku. Splnenie podmienok konania o mimoriadnom

opravnom prostriedku, ako aj naplnenie určitého dovolacieho dôvodu je súd povinný vyčerpávajúco odôvodniť (m. m. II. ÚS 58/2010, tiež I. ÚS 252/05). Ďalej je súd povinný v prípade, že na základe mimoriadneho opravného prostriedku dospeje k záveru, že podmienky jeho prípustnosti a dôvodnosti sú splnené a že treba prelomiť napadnuté (právoplatné) súdne rozhodnutie, využiť dostupné procesné prostriedky na to, aby takto odstránený stav právnej istoty buď okamžite nahradil „novou“ právnou istotou v podobe nového meritórneho rozhodnutia alebo aby nižšie súdy pre ďalšie konanie zaviazal natoľko jednoznačným právnym názorom, aby bolo v ďalšom konaní možné čo najrýchlejšie dospieť k novému (právoplatnému) rozhodnutiu, o ktorom bude možné rozumne predpokladať, že bude v súlade s právnym názorom súdu, ktorý o mimoriadnom opravnom prostriedku rozhodoval.

Z čl. 46 ods. 1 ústavy potom možno vyvodiť právo účastníka nebyť bez splnenia zákonných predpokladov prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku vystavený účinkom pre neho nepriaznivého rozhodnutia v opravnom konaní (II. ÚS 172/03). Inými slovami, čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje právnú istotu vyjadrenú právoplatnosťou a nezmeniteľnosťou súdnych rozhodnutí, do ktorej nemožno zasiahnuť rozhodnutím o mimoriadnom opravnom prostriedku bez splnenia „postupu ustanoveného zákonom“, nielen ako objektívny ústavný príkaz, ale aj ako ústavne chránené verejné subjektívne (t. j. základné) právo, ktorého porušenie možno namietať aj sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Veľmi podobné je vnímanie princípu právnej istoty založenej právoplatným rozhodnutím v judikatúre ESLP k čl. 6 dohovoru. Už v rozsudku Veľkej komory z 28. októbra 1999 vo veci *Brumărescu proti Rumunsku*, sťažnosť č. 28342/95, zdôraznil, že toto právo sa musí vykladať vo svetle preambuly dohovoru, ktorá vyhlasuje právny štát za súčasť spoločného dedičstva zmluvných štátov. Jednou zo základných stránok právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorý si okrem iného vyžaduje, aby sa potom, ako súdy s konečnou platnosťou rozhodli určitú vec, ich rozhodnutie nespochybňovalo. V neskoršej judikatúre k tomu ESLP dodal, že právná istota predpokladá rešpektovanie princípu

rei iudicatae. Tento princíp znamená, že nikto z účastníkov súdneho konania nemôže žiadať preskúmanie právoplatného a záväzného rozhodnutia len s tým cieľom, aby sa jeho vec opakovane prerokovala a aby sa o nej rozhodlo znova. Vyššie (nadriadené) sudy by v takom prípade svoje prieskumné oprávnenie mali vykonávať na účel nápravy skutkových a právnych omylov a procesných pochybení, nie opätovného prerokovania vecí. Takéto preskúmanie sa nesmie stať skrytým riadnym opravným prostriedkom a sama okolnosť, že na vec môžu existovať dva názory, nie je dostatočným dôvodom opätovného rozhodovania vo veci. Odklon od týchto princípov je prípustný len z výnimočných dôvodov (porov. Riabich proti Rusku, sťažnosť č. 52854/99, rozsudok z 24. 7. 2003, ods. 52; Gridan a ďalší proti Rumunsku, sťažnosti č. 28237/03, č. 24386/04, č. 46124/07 a č. 33488/10, rozsudok zo 4. 7. 2012, ods. 13 a 14).

Po preskúmaní napadnutého uznesenia a príslušnej dokumentácie ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd uvedené požiadavky na preskúmanie právoplatných rozhodnutí primerane zohľadnil aj vo veci sťažovateľa.

V súvislosti s preskúmaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd považuje za vhodné najprv poukázať na tú časť jeho odôvodnenia, v ktorej sa sumarizuje priebeh predmetného konania pred súdom prvého stupňa a odvolacím súdom:

«Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 8. októbra 2008, č. k. 11 C 88/2003-535 určil, že nehnuteľnosti: stavba súpisné č. 717 na parcele č. 15337/6, stavby súpisné č. 717 na parcele č. 15337/7, stavby súpisné č. 717 na parcele č. 15337/9, stavba súpisné č. 717 na parcele č. 15337/10, stavba súpisné č. 719 na parcele č. 15339/5, stavba súpisné č. 719 na parcele č. 15339/6, stavba súpisné č. 719 na parcele č. 15339/7, stavba súpisné č. 719 na parcele č. 15339/9, zapísané na [REDAKOVANÉ] pre okres [REDAKOVANÉ] obec [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], katastrálne územie [REDAKOVANÉ], nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovanej 2/ podľa záložnej zmluvy zo dňa 2. apríla 1992, zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 31. októbra 2000 a zmluvy o postúpení pohľadávky zo dňa 19. júna 2002 a záložné právo tu nie je; nehnuteľnosti: stavby súpisné č. 717 na parcele č. 15337/6, stavba súpisné č. 717 na parcele č. 15337/7, stavba súpisné č. 717 na parcele č. 15337/9, stavba

súpisné č. 717 na parcele č. 15339/6, stavby súpisné č. 719 na parcele č. 15339/7, stavba súpisné č. 719 na parcele č. 15339/9, zapísané na [REDAKOVANÉ] pre okres [REDAKOVANÉ], obec [REDAKOVANÉ], katastrálne územie [REDAKOVANÉ], nie sú zatažené záložným právom v prospech žalovanej 1/ podľa záložnej zmluvy z 2. apríla 1992 a záložné právo tu nie je. Žalovanej 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania 22 630 Sk k rukám jeho právneho zástupcu a žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania 0 Sk k rukám jeho právneho zástupcu...

Pri svojom rozhodnutí vychádzal z ustanovenia § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka na základe ktorých považoval za absolútne neplatnú záložnú zmluvu z 2. apríla 1992 uzatvorenú medzi žalobcom ako záložcom a žalovanou 1/ ako záložnou veriteľkou na zabezpečenie jej pohľadávky voči spoločnosti Slovakia - Car - Prna, spol. s r. o. zo zmluvy o úvere č. 67/1992 z 2. apríla 1992. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c/ O. s. p. žalovaný osvedčil právnou istotou svojho budúceho postavenia, nezataženia majetku záložným právom a predchádzaním súdnych sporov. Pokiaľ bol predmet záložného práva v záložnej zmluve označený ako prevádzkové objekty, pomocné stavby a pozemok parcela č. 15337/1 a 15339/1, presná špecifikácia podľa znaleckého posudku č. 218/160/91, tento súd nepovažoval za dostatočne určitý pre absenciu označenia stavieb podľa katastrálnych území a súpisných čísiel (evidovaných v katastri nehnuteľností) z dôvodu ich zameniteľnosti; pokiaľ ide o neplatnosť záložnej zmluvy vo vzťahu k pozemkom (parcela č. 15337/1 a 15339/1 zapísaných na [REDAKOVANÉ], k. ú. [REDAKOVANÉ]) vychádzal z rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Obo 11/03 z 30. apríla 2003, tento v časti stavieb nachádzajúcich sa na týchto pozemkoch (prevádzkové objekty a pomocné stavby) rozsudok zmenil a návrh v tejto časti zamietol pre nedostatok aktívnej legitimácie žalobcu (Okresný úrad Bratislava II). Poukázal, že od roku 1974 sa na ulici [REDAKOVANÉ] nachádzali dva samostatné areály - [REDAKOVANÉ] so stavbami na pôvodnej parcele č. 15337/1 a [REDAKOVANÉ] so stavbami na pôvodnej parcele č. 15339/1. Zmluva o zriadení záložného práva z 2. apríla 1992 bola zaregistrovaná bývalým Štátnym notárstvom Bratislava II, č. R III 178/92 z 23. júna 1992. Zároveň v dôvodoch konštatoval, že postupníctvo na žalovanú 2/ neprešlo. Správa katastra na žiadosť žalovanej 2/ položkou vykonaných zmien č. 339/04 zapísala záložné právo na stavby súpisné č. 717 na parcelách

č. 15337/6,7,9,10 a súpisné č. 719 na parcelách č. 15339/5, 6, 7, 9 v časti farchy na [REDACTED], katastrálne územie [REDACTED] v prospech žalovanej 2/ (spoločnosti Real - Consulting, spol. s r. o.). Na protest prokurátora proti tomuto rozhodnutiu katastra došlo k výmazu záložného práva v prospech žalovanej 2/, ktorá podala na Krajský súd v Bratislave žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia (vec pod sp. zn. 1 S 30/08). Žalobca v tomto konaní sa domáhal určenia neexistencie záložného vzťahu, súd však predbežne riešil otázku platnosti záložnej zmluvy. Dospel k záveru, že záložná zmluva je nedostatočne určitá v predmete zálohu, nakoľko absentuje označenie stavieb tak, aby nedošlo k ich zameniteľnosti. Označenie zálohu, že ide „o prevádzkové objekty a pomocné stavby“ bez ďalšej špecifikácie obsahujúcej označenie nehnuteľností podľa katastrálnych území a súpisných čísiel evidovaných v katastri nehnuteľností je nepostačujúce a spôsobuje absolútnu neplatnosť záložnej zmluvy. Súd nepovažoval za dôvodnú ani námietku žalovaných, že záloh v záložnej zmluve (prevádzkové objekty a pomocné stavby) presne špecifikuje znalecký posudok č. 218/160/91, nakoľko nehnuteľnosti v ňom uvedené (prevádzkové stavby, garáže a vedľajšie stavby) sa nezhodujú s popisom v predmete zálohu. Zároveň dal do pozornosti, že znalecký posudok neslúžil pre účely zápisu záložného práva, ale výlučne na ocenenie nehnuteľností. Preto záložné právo nemohlo vzniknúť a nemohlo byť ani zapísané do Katastra nehnuteľností. Porušenie zákona videl v tom, že zápis záložného práva bol vykonaný bez uvedenia súpisných a orientačných čísiel nehnuteľností (stavby na parcele č. 15337/1 a 15339/1), ktoré boli pridelené od roku 1974...

Na odvolanie žalovanej 2/ (SBK Invest, a. s.) vo veci samej a žalovanej 1/ voči trovám konania Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 27. januára 2010, sp. zn. 15 Co 143/2009 rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 O. s. p. potvrdil a v časti trov konania ho zrušil a vec v zrušenej časti vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie s tým, že o trovách odvolacieho konania rozhodne odvolací súd samostatným rozhodnutím.

Odvolací súd považoval za správny názor súdu prvého stupňa o neplatnosti záložnej zmluvy pre neurčitosť jej predmetu (zálohu označeného v záložnej zmluve ako prevádzkové objekty, pomocné stavby a pozemok parcela č. 15337/1 a 15339/1) z uvedeného vyvodil, že stavby neboli charakterizované ani len číslom parcel, na ktorých sa majú nachádzať

Súčasťou záložnej zmluvy, ako jej príloha, mal byť i výpis z evidencie nehnuteľností - výpis z evidencie nehnuteľností však súčasťou záložnej zmluvy z 2. apríla 1992 nie je. Za nedostatočnú odvolací súd považoval aj presnú špecifikáciu zálohu v znaleckom posudku č. 218/160/91, na ktorý odkazuje záložná zmluva... Predmetom ocenenia v znaleckom posudku je nehnuteľnosť- areál autoservisu, stavebného a opravárenského družstva DRUDOP, na [REDAKOVANÉ] (čl. 1 bod 1 posudku), ide o objekty 1 až 13 označené výlučne názvami ako dielne, rýchlo servis, autosalón atď. Bližšia špecifikácia objektov sa v znaleckom posudku nenachádza. Jediným identifikačným prvkom stavieb v znaleckom posudku je znalcom uvedený list vlastníctva č. [REDAKOVANÉ], ktorého číslo nie je správne a na ktorom žalobca nemá vo vlastníctve nehnuteľnosti. Uvedená skutočnosť rovnako vyplýva z návrhu na registráciu záložnej zmluvy podanému Štátnemu notárstvu Bratislava II, kde je číslo listu vlastníctva nesprávne označené (list vlastníctva č. [REDAKOVANÉ] namiesto listu vlastníctva č. [REDAKOVANÉ]). Vychádzal z ustanovenia § 151b ods. 4 Občianskeho zákonníka (v znení účinnom od 1. januára 1992 do 31. decembra 1992) podľa ktorého, vec sa musí označiť tak, aby jej založenie bolo každému zjavné. To znamená, že nie len účastníkom zmluvného vzťahu, ale každému (aj tretím osobám), kto sa oboznámi s obsahom záložnej zmluvy. Ani samotná žalovaná I/ nevedela pred odvolacím súdom na pojednávaní 27. januára 2010 označiť, ktoré z označených nehnuteľností sa nachádzajú na ul. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] na pôvodnej parcele č. 15337/1 a ktoré na ul. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] na pôvodnej parcele č. 15339/1 a to v súvislosti s tým, že predmetom ocenenia mali byť výlučne nehnuteľnosti nachádzajúce sa na [REDAKOVANÉ] avšak v znaleckom posudku pod bodom č. 1 až 13 sa nachádzajú aj nehnuteľnosti na ul. [REDAKOVANÉ]. Návrh na registráciu záložnej zmluvy zo 7. apríla 1992 považovalo Štátne notárstvo Bratislava II za nedostatočný, vyzvalo preto Slovenskú poisťovňu, a. s. (právneho predchodcu žalovanej I/) na odstránenie nedostatkov a označenie nehnuteľnosti dostačujúcim spôsobom. Z rozhodnutia Štátneho notárstva Bratislava II vyplýva, že registrácia záložnej zmluvy sa vzťahovala výlučne na pozemky na LV č. [REDAKOVANÉ], parcela č. 15337/1, 15339/1 (správne malo byť uvedené číslo parcely 15339/1), katastrálne územie [REDAKOVANÉ]. Teda nedošlo k registrácii zálohu týkajúceho sa stavieb na nich stojacich. Pre účinnosť záložnej zmluvy je potrebná registrácia Štátnym notárstvom (§ 151b/ Občianskeho zákonníka), čo v prípade stavieb nenastalo (podľa názoru súdu)

v dôsledku ich nedostatočného označenia. Nakoľko záložné právo nevzniklo, nemohlo byť preto platne ani postúpené na ďalšie subjekty. Námietku žalovanej 2/, že v danom prípade (vzhľadom na konanie a rozhodnutie vydané v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 62 Cb 43/98) ide o „res iudicata“, nepovažoval za dôvodnú, pretože uvádzané konanie nebolo vedené medzi rovnakými účastníkmi (žalobcom bol Okresný úrad Bratislava, žalovaným I/ bol DRUDOP, stavebné a opravárenské družstvo, žalovaným II/ bola Slovakia - Car - Prna s.r.o., žalovanou III/ bola Slovenská poisťovňa, a.s. a vedľajšou účastníčkou bola Real Consultin, s.r.o.); návrh sa týkal určenia neplatnosti záložnej zmluvy (z 2. 4. 1992) a Najvyšší súd SR o ňom rozhodol (okrem iného) tak, že v časti týkajúcej sa stavieb uvedených v záložnej zmluve vyhovujúci rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že návrh zamietol. Odvolací súd nevyhovel žalovanej 2/ a nepripustil (ním nastolenú) dovolaciu otázku v súvislosti s konaním vedenom na Najvyššom súde SR pod sp. zn. 1 Sžo 278/2008 a v rozhodnutí vydanom v tomto konaní vyjadril právny názor, podľa ktorého záložná zmluva (čo sa týka prevádzkových objektov družstva DRUDOP) je platná. Výrok o náhrade trov konania zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie pre jeho nepreskúmateľnosť a zmätočnosť.»

V ďalšej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyšší súd poukazuje na obsah mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora a uvádza, že podľa generálneho prokurátora «... súdy správne nezohľadnili právnu úpravu § 1 až 3 O. s. p. a ustanovenia § 35 ods. 2, § 40 ods. 1 a § 151 b ods. 1, ods. 2, ods. 4, a ods. 6 Občianskeho zákonníka (v znení do 31. decembra 1992), ani ustanovenie § 455 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Uviedol, že konajúce súdy vec nesprávne právne posúdili, pokiaľ v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyhodnotili záložnú zmluvu ako neplatnú pre jej neurčitost' v časti vymedzenia predmetu zálohu. Vyslovil názor, podľa ktorého je záložná zmluva dostatočne určitá, že záloh je vymedzený nezameniteľným spôsobom... Konajúce súdy nevykonali interpretáciu záložnej zmluvy tak, aby zistili, či je predmet zálohu určitý. Záver súdov o neurčitosti právneho úkonu je nesprávny, lebo z ich odôvodnenia nevyplýva, ani to, že nie je možné identifikovať žiadnu stavbu, ktorá je predmetom záložného práva, ani to, že pri konkrétnej nehnuteľnosti vzniká pochybnosť, či je predmetom záložného práva.

Pri jednoduchej interpretácii záložnej zmluvy (podľa obsahu vôle zmluvných strán) je zrejmé, že predmetom zálohu sú nehnuteľnosti uvedené v znaleckom posudku a že stavby uvedené v znaleckom posudku sú tie stavby, ktoré patria záložcovi a predstavujú areál na [REDACTED]. Záložná zmluva je preto určitá. Argumenty súdu, že stavby nie sú vymedzené súpisnými číslami a číslami parciel na ktorých sú postavené a, že nie sú opísané vo vlastnom texte záložnej zmluvy, ale sú špecifikované odkazom na znalecký posudok, nie sú dôvodom pre prijatie záveru, že predmet zmluvy je neurčitý. Ak zmluvné strany označia nehnuteľnosť dostatočne určito (nezameniteľným opisom), avšak bez uvedenia údajov vyžadovaných predpismi o evidencii nehnuteľnosti, právny úkon nemožno klasifikovať ako neplatný pre jeho neurčitosť, ale nanajvýš neplatný pre nedodržanie zákonom predpísanej formy. Spôsob, akým má byť nehnuteľnosť v zmluve označená, či označenie má byť v texte zmluvy, alebo či postačí označenie v prílohe zmluvy, či prejav vôle musí byť na jednej listine a či príloha zmluvy musí byť s textom zmluvy pevne spojená, sú otázky náležitosti formy právneho úkonu. Zmluva neplatná iba pre nedostatok formy je konvalidovaná momentom, kedy zmluvné strany splnia svoje zmluvné záväzky; plnenia prijaté z takejto zmluvy nie je možné požadovať späť, keďže tieto nie sú bezdôvodným obohatením (§ 455 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ak záložné právo vzniklo zo záložnej zmluvy, potom možno mať za to, že záväzky zo záložnej zmluvy boli splnené. Na existenciu zálohu nemá vplyv skutočnosť, že záložná zmluva je neplatná iba pre nedostatok formy. Pre záver o neurčitosti zálohu nepovažoval za postačujúce argumenty odvolacieho súdu, že „ani znalecký posudok nie je perfektný a javí známky zjavných nepresností“, ani záver o interpretácii § 151 b ods. 4 Občianskeho zákonníka účinného do 31. januára 1992, ani jeho konštatovanie, že o neurčitosti predmetnej záložnej zmluvy, svedčí aj to, že príslušný katastrálny úrad vykonáva opakovane zápisy a rušenia zápisov týkajúcich sa záložného práva. Obsahom súdneho spisu je záložná zmluva s vyznačením potvrdenia štátneho notárstva o jej registrácii. Nesprávny je právny názor odvolacieho súdu, že štátne notárstvo zaregistrovalo záložnú zmluvu len vo vzťahu k pozemkom; registrácia sa týka všetkých nehnuteľností uvedených v záložnej zmluve, nakoľko ustálená právna prax umožňovala v relevantnom období registráciu len vo vzťahu k celej zmluve, z vykonaného

dokazovania nevyplýva, že by štátne notárstvo rozhodlo o zamietnutí časti návrhu na registráciu záložnej zmluvy.».

Najvyšší súd ako dovolací súd po zistení, že boli splnené podmienky na podanie mimoriadneho dovolania podľa § 243e OSP, a po vyhodnotení argumentácie generálneho prokurátora dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie „je opodstatnené“, a na podporu tohto záveru uviedol:

„Pokiaľ dovolateľ v mimoriadnom dovolaní nepovažoval za správne právne posúdenie veci z hľadiska ustanovenia § 37 ods. 1 Obč. zák., pre neurčitosť záložnej zmluvy (čo do označenia jej predmetu - zálohu) a v tejto súvislosti súdom vyčíta, že nesprávne interpretovali ustanovenia § 37 ods. 1 OZ a nezohľadnili interpretačné pravidlo uvedené v § 35 ods. 2 OZ, jeho námietka je dôvodná.

Právny úkon je prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv a povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú (§ 34 OZ).

Právny úkon sa musí urobiť slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne; inak je neplatný (§ 37 ods. 1 OZ). Citované zákonné ustanovenia (pod sankciou neplatnosti) kladie na prejavenu vôle požiadavku, aby bol urobený určite a zrozumiteľne, pričom za neurčitý sa považuje právny úkon, ktorý síce je zrozumiteľne vyjadrený, avšak jeho obsah je nejasný a existujúce vecné nedostatky nemožno odstrániť ani pomocou interpretačného pravidla vyjadreného v ustanovení § 35 ods. 2, ods. 3 Obč. zák. Záveru o neurčitosti alebo nezrozumiteľnosti právneho úkonu musí predchádzať jeho výklad za použitia interpretačných pravidiel podľa § 35 ods. 2 OZ. Ak však prejavená vôľa chýba, nemožno ju interpretáciou nahradiť.

Právne úkony vyjadrené slovami treba vykladať nielen podľa ich jazykového vyjadrenia, ale najmä tiež podľa vôle toho, kto právny úkon urobil, ak táto vôľa nie je v rozpore s jazykovým prejavom (§ 35 ods. 2 OZ) Ide o to, aby prejav vôle (či už bol urobený ústne, písomne alebo konkludentne (mlčky) nevzbudzoval pochybnosti o tom, čo chcel účastník prejsť. Interpretácia obsahu právneho úkonu súdom podľa § 35 ods. 2 OZ nemôže nahrádzať alebo meniť prejavenu vôle. Použitie zákonných výkladových pravidiel smeruje vždy iba k tomu, aby obsah právneho úkonu, ktorý účastník urobil, bol

vyložený v súlade so stavom, ktorý existoval v čase, kedy bol úkon urobený (viď Zo súdnej praxe č. 38/2009).

V predmetnej veci sa sudy zaoberali platnosťou záložnej zmluvy z 2. apríla 1992, a to ako otázkou predbežnou. Dospeli pritom k záveru, že táto zmluva je neplatná predovšetkým pre nedostatok náležitej konkretizácie jej predmetu. Ich záver (v uvedenom zmysle) je však predčasný a teda aj nesprávny, lebo výsledky vykonaného dokazovania preň nedávajú dostatočný a celkom jednoznačný podklad, čo dovolateľ v mimoriadnom dovolaní aj dôvodne vytýka.

Nemožno sa totiž stotožniť so záverom spočívajúcim v tom, že identifikácia predmetu zálohu uskutočnená iba odkazom na výpis z evidencie nehnuteľností a identifikácia prevádzkových objektov na parcelách číslo 15337/1 a číslo 15339/1 (stavby) a identifikácia predmetu zmluvy uskutočnená iba odkazom na znalecký posudok č. 218/160/91, je nedostatočná. Pri týchto údajoch totiž nemožno vyvodiť záver, že nie je možné identifikovať vec tvoriacu predmet právneho úkonu, lebo nenastala situácia, ktorá vytvorila stav, v ktorom by žiadna vec nenapĺňala opisné kritériá a nenastala ani situácia, ktorá by vytvorila stav, že viacero vecí súčasne spĺňa opisné kritériá. Na pozemkoch vyššie uvedených parcelných čísel sa nachádzali stavby bližšie identifikované v znaleckom posudku, ktorý posudok vypracoval znalec po ohliadke oceniť sa majúcich nehnuteľností, čo mu umožnili zamestnanci žalobcu. Tento údaj vyplýva z výpovede samotného znalca, ktorý posudok (na hodnotu - cenu nehnuteľností) vypracoval na žiadosť samotného žalobcu, ktorý mu oceňované nehnuteľnosti za účelom ich ohliadky aj riadne sprístupnil.

Údaje vyplývajúce z evidencie nehnuteľností a z vyššie uvedeného znaleckého posudku nasvedčujú záveru, že založené nehnuteľnosti boli dostačujúco individualizované, keď zo znaleckého posudku je zrejmé, že predmetom ocenenia bol areál autoservisu DRUDOP na [REDAKOVANÉ], na parcelách č 15337/1 a 15339/1 katastrálneho územia [REDAKOVANÉ]. Boli pritom zohľadnené aj ďalšie dokumenty - stavebné povolenie (č. výst. 328/1649/1970 z 12. novembra 1970), kolaudačné rozhodnutie (č. výst. 327/763/82/Ži - 10 z 30. apríla 1982), projektová dokumentácia - JP autoopravovne a učňovského strediska (vyhotovená [REDAKOVANÉ] v januári 1971), náčrt areálu autoservisu. Vo vlastnom náleze znalec pod položkou 1 až 13 bližšie špecifikoval oceňovaný areál uvedením

konkrétnych objektov a pomenovaním ich účelu. Následne (v ďalšej časti posudku) uviedol aj rozmery oceňovaných objektov. Možno preto vyvodíť, že požiadavke určitého vymedzenia predmetu písomného právneho úkonu vyhovuje aj písomný odkaz na inú listinu, z ktorej je predmet úkonu objektívne rozpoznateľný, teda nezameniteľne konkretizovaný a že individualizácia predmetu zálohu vykonaná týmto spôsobom je, resp. bola zrejماً i tretím osobám (tento úkon sa premietol aj do evidencie nehnuteľností); určenie predmetu zmluvy tak vyhovuje zákonnej požiadavke vyplývajúcej z ustanovenia § 151 b ods. 4 v znení účinnom do 31. decembra 1992 (porovnaj napr. rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21 Cdo 1332/2006).

Otázkou platnosti predmetnej záložnej zmluvy sa napokon zaoberal aj Najvyšší súd SR, ktorý v konaní o určenie neplatnosti predmetnej zmluvy rozsudkom z 30. apríla 2003, sp. zn. 2 Obo 11/2003 zmenil rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 17. apríla 2002, č. k. 62 Cb 43/98 -151 tak, že žalobu o určenie neplatnosti záložnej zmluvy ohľadne stavieb nachádzajúcich sa na parcelách č. 15337/1 a 15339/1 zamietol. V rozhodnutí sa najvyšší súd vysporiadal (v neprospech DRUDOPu, t. j. žalobcu v tomto konaní) v podstate s takými istými argumentami, ktoré žalobca použil aj v tomto konaní. Po zohľadnení vyššie uvedených argumentov niet dôvodu pre to, aby sa dovolací súd v súčasnosti odchyľil od názoru, ktorý bol vyslovený vo veci sp. zn. 2 Obo 11/2003. Žalobca totiž v oboch súdnych konaniach uvádzal rovnaké skutočnosti, z ktorých vyvodzoval neplatnosť predmetnej záložnej zmluvy. Navyše treba poukázať aj na tendenciu rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu, v zmysle ktorej ak určitá otázka hmotnoprávneho vzťahu účastníkov bola vyriešená v právoplatne skončenom konaní, je súd rozhodujúci v inom konaní (v ktorom sa uplatňuje právo z rovnakého vzťahu účastníkov) riešením tejto otázky viazaný (viď uznesenia Najvyššieho súdu SR z 31. januára 2012, sp. zn. 1 Cdo 44/2010).

Pri opačnom hodnotení okolností konkrétneho prípadu (s prihliadnutím najmä na 11 ročný časový odstup od uzavretia zmluvy do podania predmetného návrhu) by v značnej miere bola ohrozená aj právna istota ako dôležitý pilier ochrany práva, jasnosti, určitosti a stálosti štátnych rozhodnutí a riešenia sporných právnych otázok a pomerov.

Z obsahu spisu je tiež zrejmé, že žalobca sa pôvodne domáhal určenia neplatnosti záložnej zmluvy z 2. apríla 1992, registrovanej bývalým Štátnym notárstvom Bratislava II

23. júna 1992 pod č R III 178/92. Až v priebehu konania (na pojednávaní 22. marca 2006, č. l. 134) upravil žalobný návrh tak, že sa domáha (v zmysle jeho podania z 5. 5. 2006), určenia, že stavby súpisného čísla 717 na parc. č. 15337/7, stavba súp. č. 717 na parc. č. 15337/9, stavba súp. č. 717 na parc. č. 15337/10, stavba súp. č. 15339/5, stavba súp. č. 15229/6, stavba súp. č. 719 na parc. č. 15337/6, stavba súp. č. 719 na parc. č. 15339/7 a stavba na parc. č. 15339/9 zapísané na [REDAKOVANÉ] pre okres [REDAKOVANÉ], obec [REDAKOVANÉ], kat. úz. [REDAKOVANÉ] nie sú zatažené záložným právom v prospech žalovaného 2/, resp. v prospech žalovaného 1/) podľa záložnej zmluvy z 2. apríla 1992, zmluvy o postúpení pohľadávky z 31. októbra 2000 a zmluvy o postúpení pohľadávok z 19. júna 2002 a záložné právo tu nie je.

V súvislosti so zmenou žalobného návrhu (vo vyššie uvedenom zmysle) treba, aby žalobca (v ďalšom konaní) vysvetlil svoj myšlienkový pochod, ktorý ho viedol k tomu, že pre určenie neexistencie záložného práva presne vedel vymedziť nehnuteľnosti, ktoré ním nie sú zatažené a na druhej strane, pre účely posúdenia predbežnej otázky tvrdil, že predmetná záložná zmluva nemôže byť platná pre neurčitosť predmetu zálohu - pre nedostatočnú identifikáciu založených nehnuteľnosti Teda na jednej strane by sa (podľa žalobcu) mala predbežná otázka vyriešiť tak, že záložná zmluva je neplatná pre neurčitosť jej predmetu a na druhej strane by sa malo vyhovieť žalobe, ktorá presne vymedzuje nehnuteľnosti, ktoré nie sú zatažené záložným právom vyplývajúcim z tej istej zmluvy. Ide tu o vnútorný rozpor, ktorý by žalobca v ďalšom konaní mal odstrániť a s ktorým sa súd musí náležite vysporiadať.

Po vyriešení spomínanej základnej otázky platnosti právneho úkonu (záložnej zmluvy z 2. apríla 1992) zo spomínaných hľadísk sa súd bude zaoberať aj s ďalšími námietkami dovolateľa, ktoré doposiaľ neriešil, ako aj s ďalšími úkonmi účastníkov konania bezprostredne nadväzujúcimi na tento právny úkon.

Keďže rozsudok odvolacieho súdu a tiež aj rozsudok súdu prvého stupňa spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, generálny prokurátor Slovenskej republiky dôvodne podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p., pretože to vyžadovala ochrana práv a zákonom chránených záujmov účastníka konania a túto ochranu nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.“

V súvislosti s námietkami sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať skutkové závery a právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa § 243f ods. 1 písm. c) OSP mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Nesprávne právne posúdenie predstavuje omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, ku ktorému dochádza tak, že súd použije iný právny predpis, ako mal použiť, alebo súd aplikuje správny právny predpis, avšak ho nesprávne vyloží. Právny záver sa môže týkať bezprostredne predmetu konania, ale aj posúdenia predbežnej otázky, dôkazného bremena, viazanosti súdu rozhodnutím iného orgánu a pod.

Podstatná časť právnej argumentácie generálneho prokurátora o existencii dovolacieho dôvodu podľa § 243 ods. 1 písm. f) OSP je založená na argumentácii, podľa ktorej „záver konajúcich súdov o neurčitosti právneho úkonu je otázkou právnou (*questio iuris*) a nie otázkou skutkovou (*questio facti*). Pri písomnom právnom úkone platí, že skutkovým záverom je ustálenie, aký text zmluva obsahuje. Právnym záverom je zistenie obsahu tohto písomného prejavu (*interpretácia právneho úkonu*). Uvedené zdôrazňujem za účelom odôvodnenia prípustnosti mimoriadneho dovolania, keďže tento opravný prostriedok nie je prípustný proti nesprávnym skutkovým hodnoteniam súdu.“. V okolnostiach prípadu podľa generálneho prokurátora „konajúce súdy vec nesprávne právne posúdili, pokiaľ v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka vyhodnotili záložnú zmluvu ako neplatnú pre jej neurčitosť v časti vymedzenia predmetu zálohu. Správne mali súdy vec posúdiť tak, že záložná zmluva je dostatočne určitá a že záloh je vymedzený nezameniteľným spôsobom.“.

V nadväznosti na námietky sťažovateľa ústavný súd pripomína svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej všeobecný súd nemusí dať v odôvodnení svojho rozhodnutia odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (m. m. I. ÚS 241/07).

Z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu z 25. apríla 2012 je zrejmé, že dovolací súd sa stotožnil s dovolacím dôvodom generálneho prokurátora, ktorý sa týkal neprávneho právneho posúdenia veci pre neurčitosť záložnej zmluvy (čo sa týka označenia jej predmetu – zálohu) v závislosti na nesprávnej interpretácii ustanovenia § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka a nezohľadnení interpretačných pravidiel uvedených v § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom uznesenia najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu sp. zn. 5 M Cdo 16/2010 z 25. apríla 2012 (s prihliadnutím na obsah

rozsudku súdu prvého stupňa sp. zn. 11 C 88/2003 z 8. októbra 2008 v spojení s rozsudkom krajského súdu ako odvolacieho súdu sp. zn. 15 Co 143/2009 z 27. januára 2010, ktoré boli v dovolacom konaní preskúmané) dospel k názoru, že zo záverov dovolacieho súdu týkajúcich sa posudzovanej predbežnej právnej otázky (platnosti záložnej zmluvy z 2. apríla 1992 z uvedených hľadísk) nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

V posudzovanom prípade podľa názoru ústavného súdu nemožno hodnotiť napadnuté uznesenie najvyššieho súdu ako arbitrárne, pretože v jeho odôvodnení sú uvedené skutočnosti, ktoré viedli dovolací súd k záveru o predčasnosti, „*a teda aj nesprávnosti*“ záverov súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu o neplatnosti záložnej zmluvy predovšetkým pre nedostatok náležitej konkretizácie jej predmetu.

Argumenty uvedené v odôvodnení, ktoré viedli dovolací súd k opačnému právnemu posúdeniu veci, aké zaujali súd prvého stupňa aj odvolací súd, t. j. že

- určenie predmetu záložnej zmluvy vyhovuje zákonnej požiadavke vyplývajúcej z § 151b ods. 4 Občianskeho zákonníka v znení účinnom do 31. decembra 1992 (nehnutelnosti boli dostačujúco individualizované znaleckým posudkom a ďalšími v odôvodnení uznesenia uvedenými dokumentmi),

- hmotnoprávnou otázkou platnosti predmetnej záložnej zmluvy sa zaoberal najvyšší súd už v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obo 11/2003 (rozsudkom z 30. apríla 2003 žalobu o určenie neplatnosti záložnej zmluvy týkajúcej sa stavieb nachádzajúcich sa na parcelách č. 15337/1 a č. 15339/1 zamietol),

- sťažovateľ na jednej strane v súvislosti so zmenou žalobného návrhu (z návrhu na určenie neplatnosti záložnej zmluvy na návrh na určenie, že ním špecifikované stavby nie sú zaťažené záložným právom v prospech žalovanej v 2. rade, resp. žalovanej v 1. rade a že záložné právo tu nie je) pre určenie neexistencie záložného práva vedel presne vymedziť nehnuteľnosti, ktoré nie sú zaťažené záložným právom vyplývajúcim z tej istej

zmluvy, a na druhej strane pre účely posúdenia predbežnej otázky tvrdil, že predmetná záložná zmluva nemôže byť platná pre neurčitosť predmetu zálohu,

sú podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné. Z odôvodnenia dovolacieho rozhodnutia bol dostatočne jasne odvoditeľný zrozumiteľný záväzný právny názor (§ 243d ods. 1 druhá veta v spojení s § 243i ods. 2 OSP), ktorým sa majú súdy v ďalšom (novom) konaní riadiť.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu neobsahuje nedostatky ústavnoprávnej intenzity, na základe ktorých by mohol vysloviť porušenie sťažovateľom označených základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto sťažnosti v tejto časti taktiež nevyhoveli.

Nad rámec uvedeného ústavný súd osobitne zvyrazňuje, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu sa nerozhodlo meritórne o uplatnenom nároku sťažovateľa, a teda ani nemohlo byť rozhodnuté o obmedzení jeho vlastníckeho práva (sťažovateľ tvrdí, že „*nemôže právne relevantným spôsobom využívať všetky oprávnenia vlastníka nehnuteľností, osobitne nemôže s nehnuteľnosťami právne relevantným spôsobom voľne disponovať*“). Ústavný súd z príslušného spisu okresného súdu zistil, že súd prvého stupňa po vrátení vecí dovolacím súdom ju prideliť 22. júna 2012 náhodným výberom prostredníctvom generátora elektronickej podateľne novému zákonnému sudcovi a je ďalej evidovaná pod sp. zn. 18 C 123/2012. Na základe návrhu sťažovateľa z 20. júna 2013 okresný súd uznesením sp. zn. 18 C 123/2012 z 23. októbra 2013 prerušil konanie do právoplatného rozhodnutia o ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom.

Pokiaľ sťažovateľ namietal porušenie čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, tieto majú charakter ústavného princípu, resp. všeobecného interpretačného pravidla, ktoré sú všetky orgány verejnej moci povinné rešpektovať pri výklade a uplatňovaní ústavy, a preto sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 119/07). Keďže predmetom tohto konania

je rozhodovanie o porušení základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z ústavy a dohovoru, možno v tomto konaní uvažovať o porušení čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy len v spojení s porušením konkrétneho základného práva alebo slobody. Keďže však ústavný súd nezistil porušenie sťažovateľom označených práv podľa ústavy, listiny ani dohovoru, nemohol vysloviť ani porušenie sťažovateľom označených ustanovení podľa čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, a preto aj v tejto časti sťažnosti nevyhovel.

Na základe uvedeného ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu. Keďže ústavný súd nezistil porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, o ďalších jeho návrhoch už nerozhodoval, pretože sú viazané na vyslovenie porušenia základných práv a slobôd v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2015